

KŁAMSTWO (212) *sb n*

-a- (208), -ą- (4).

-ą- (185), -a- (3); -a- : -a- *KrowObr* (11 : 1), *Leop* (10 : 1), *BibRadz* (17 : 1); o jasne.

sg *N* kłamstwo (37). ◇ *G* kłamstwa (54). ◇ *D* kłamstwu (8). ◇ *A* kłamstwo (62). ◇ *I* kłamstwem (21); em (3), -(e)m (18). ◇ *L* kłamstwie (13). ◇ *pl N* kłamstwa (1). ◇ *G* kłamstw (1). ◇ *D* kłamstwom (1). ◇ *A* kłamstwa (9). ◇ *I* kłamstwy (3). ◇ *L* kłamstw(a)ch (1) *HistAl*, kłamstwi(e)ch (1) *GrzegRóżn.*

Sł stp notuje, Cn s.v. kłam, Linde XVI – XVIII w.

*Nieprawda, świadome wprowadzenie w błąd; herezja; mendacium, vanitas (orationis) Calep, Cn; falsum PolAnt; falsimonium sycophantia Calep; mendaciunculum, mentitio, vanitudo Cn (212) : WróbŻółt 4/3, B6, S5; SeklKat M2v, M3; Do fzkół mędrcom nie chodzimy/ kthorich náuká ieft niezgodna/ nic też pewnego áni mocnego/ ále lie po kłamstwach tułáią. *HistAl* 17; Tám nic zmázanego/ áni myerzyonego/ áni kłamstwo żadne nye wnidzye. *KromRozm III* D2v; *LubPs* B4, X3, ee2v *marg*; Abowiem y ku tze mułz lie inłzemu/ y fłowá y skutki Antykryftá máią ściągác y ftołowác/ iedno tylko ku męzoboyftwu y kłamstwu? *KrowObr* 52v, 52v, 224, 224v, 242v; Długowieczny y počíwy then ieft głowá/ á prorok náuczáiący kłamstvá ten ieft ogonem. *Leop Is* 9/14[15], *Eccli* 20/24, 41/17, *Is* 28/15; Dla grzechu vft ich/ y dla fłowá warg ich/ będą poimáni z hárdościá swoią dla złorzeczeństvá y dla kłamstvá ktore opowiedáią. *BibRadz Ps* 59/13; Záprawdę oycowie nášzy dziedziczyli w kłamstwie y w próżności/ w ktorých żadnego pozytku nie było. *BibRadz Ier* 16/19, *Iob* 13/4, *Os* 12/1, *Eccli* 51/3, II I38a *marg*; *GrzegRóżn* B2, G; *RejAp* 185, 194; *RejPos* 189v; *BiałKat* 163v, 381v; Przepuścił ná nie Bog/ moc obmamienia/ áby wierzyli Kłamstwu *GrzegŚm kt*; *KuczKat* 290, 340 [3 r.]; á wyście złoczyńce niezbożni y przezdułzni fámi/ ktorzyście vftáwé Páńfká y Apoftcolfká Kościołá Powłzechnego ták bluźnić y płowác śmieli/ Antichriftowi okrutnemu plác czyniąc/ á kłamstwy lie popifuiąc. *WujJud* 240v; *WujJudConf* 44v; *RejPosWstaw* [110³]v [2 r.]; *BudBib Iob* 21/34, *Ps* 4/2[3], 118/163, *Is* 44/20, *Ier* 10/14, *Ez* 21/34; *CzechRozm* 137v; czemuby y z kłamstvá y ze złodzieyftvá nieráčzey fię kázdy wywodził/ ábo świadkámí/ ábo iákim inłzym słułznym fpofohem? *ModrzBaz* 61, 2v, 60, 61, 94; *Calag* 341b; *SkarŻyw* 16, 185, 346; *CzechEp* 35, 216 *marg*; Obieráią ná tákí vrząd/ gdzie ieft rząd/ nie pijánicę [...] / ále obieráią człowieká bogoboynego/ cnotliwego/ dobrej flawy/ á ktory w żadnym kłamstwie nigdy vznány nie był *GórnRozm* G2; *Calep* 406á, 651b, 1039a, 1101b; chocia potym miáfto dowodow fzczyre kłamstvá przynofzá. *WujNT* 860, *Act* 5 *arg*, s. 524 *marg*, 2.*Thess* 2/11, *Apoc* 14/5, *Zzzzz2*; *PowodPr* 10; *GoslCast* 70; *KlonWor* 73.*

kłamstwo na kogo (1): Widzę świadki nieprawdziwe/ Słyszę ná fyę kłamstwo żywé. *KochPs* 38.

kłamstwo czyje [w tym : *pron poss* (13), *G sb i pron* (7), *ai poss* (6)] (26): *OpecŻywList* C2; *WróbŻółt* 58/13; Y przyrownywa thákowe iádowite kłamstwo ięzyká przewrotnego y z náuká iego/ oftrym á przenikáiącym ftrzałom/ ktore przenikáią ferdeczne wnętrzości *LubPs* cc2; *GroicPorz* x2; *KrowObr* 35v, 229v; *Leop Rom* 3/7; *KochZuz* A4; *BibRadz Rom* 3/8[7]; A iefli nas w fwyh kłamstwiech potwárzác nie przeftaná/ [...] záfwe bezpiecznie wzgárdziemy ich płonne plotki *GrzegRóżn* C4v, B4; *CzechRozm* 21,178v; *ModrzBaz* 60v [2 r.]; włyfcy ich nie wftydliwe kłamstwo/ ktorým przá tego/ áby Piotr S. nigdy w Rzymie nie był/ háńbić [...] będą. *SkarJedn* 94; *KochPs* 86, 186; *SkarŻyw* 389;

StryjKron 657; *KochFr* 92; *WujNT Rom* 3/7; Y zwiedźieni kłamstwem czártowłkim/ choć iefzcze w cáley náturze/ vpádli/ pátrząc ná piękny on w oczách owoc. *SkarKaz* 121a, 518b; *KlonWor ded* **3, s. 2.

W połączeniach szeregowych (15): *GlabGad* N6v, N7; Odmienność mowy/ kłamstwo/ boiaźń/ záiąkánie/ drzenie/ fą znáki/ nieiáką drogę ku męce podájące *GroicPorz* hh4v, b3, hh4v *marg*; Iż przes wiarę bywaią fercá ludzkie otzyścione/ w ich vsćiech [...] nieieft nálezione kłamstwo/ zdrádá/ obłudá/ potwarz/ y zmamienie Papiełskie *KrowObr* 229v; Ale krzywoprzyfięthwo/ kłamstwo/ męzoboyftwo/ złodzieyftwo/ cudzołofthwo fię mnożyło [*mentiri et negare et occidere ... fregerunt maceriam*]/ á bywaią częfte morderftwá. *BibRadz Os* 4/2, II 141b *marg*; *GrzegRóżn* C4v; *WujJud* 243v; *ModrzBaz* 142v; *KochPs* 86; *SkarŻyw* 389; *KochMRot* 33; A ták niechay nie plotą haeretycy/ mowiac żeby Anániafz y Sáphirá tylko dla kłamftwá/ łákomftwá/ ábo pokrytości/ á nie dla zgwałcenia ślubu y świętokradzftwá pokaráni byli. *WujNT* 416.

W przeciwstawieniach: »prawda (26), prawdziwe ... kłamstwo« (27): *LubPs* B4v; *KrowObr* C2, 52V [2 r.], 131v; Nie piíałem wam iákobyście prawdy nie wiedzieli/ ále iáko tym ktorzy wiecie : a iż wífelkie kłamstwo z prawdy nie ieft. *Leop* 1.*Ioann* 2/21, 1.*Ioann* 2/27; *KochZuz* A4; Abowiem iefli prawdá Boża przez moię kłamstwo obfitowála ku chwale iego/ czemu ia dáley by wam ośádzon iáko grzełzny? *BibRadz Rom* 3/8[7], *Eph* 4/25; *KuczbKat* 340; *BudNT przedm* á3v; *ModrzBaz* 30 [2 r.]; *SkarŻyw* 34; *CzechEp* 219, 328; *NiemObr* 162; *Calep* 1147b; *GórnTroas* [3]; iáko toż pomázanie [...] ieft prawdziwe/ á nie ieft kłamstwo. *WujNT* 1. *Ioann* 2/27, s. 57, *Ioann* 8/44, *Rom* 1/25, 3/7, *Eph* 4/25, 1. *Ioann* 2/21.

W charakterystycznych połączeniach: grube kłamstwo, haniebne, jadowite, nietrwale, niewstydlive (3), potępione, szczyre, wielkie (2), żydowskie, żywe; kłamstwo w wierze; kákol kłamstwa, nasienie, zmyślacz; kłamstwo prorokujący; kłamstwo karać, napisać, odłożyć (złożyć) (2), odrzucić, rozsiewać, slyszec (słyhać) (2), (u)miłować (2), rad widzieć, wyprawować; kłamstwa nienawidzieć, potwirdzić, strzec się (2), szukać, uczyć (nauczający) (2), w(i)arować się (2); kłamstwem się bawić, brzydzić się, (na)z(y)wać (4), oszukać, podchodzić, zelżyć się; kłamstwem karmiąc, obciążon, ustraszony, zwiedziony; (u)wierzyć kłamstwu (5); kłamstwu poddany; w kłamstwo kryć się, odmienić (przemienić) (2), zawodzić; kochać się w kłamstwie (2), zostać (2); w kłamstwie przeświadczon, uznany; dla kłamstwa pdkarany.

Zwroty: »czynić (a. uczynić, a. przyczynić), czyniący kłamstwo« = *facere mendacium; faciens mendacium Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (9 : 1): A wífákoż w yęzyku fwym kłamftwo vczynili *LubPs* S; *Leop Apoc* 21/27, 22/15; *BibRadz Apoc* 21/27; *RejAp* 193; *BudBib Ier* 6/13; *SkarŻyw* 263; *Vulpinor* – Zprawdi kłamftwo czinię. *Calep* 1147b; *WujNT Apoc* 21/27, 22/15.

»kłamstwa dopuścić (a. dopuszczać) się« [szyk zmien (2): A zewnątrz będą psi y ci ktorzy truią/ y nieczyści/ y męzoboyce/ y bálwochwálce/ y ktorykolwiek miłue y dopułzcza fię kłamftwá [*faciens mendacium*]. *BibRadz Apoc* 22/15; *SkarŻyw* 189.

»kłamstwo [na kogo] kłásć« = *kłamać o kim* (2): *SkarŻyw* 185; Gdy nas potwarzáią/ gdy nas przeklináią/ gdy kłamftwá ná nas kładą [...]: rádować fię nam Pan każe. *SkarKaz* 639a.

»mieć [co] za kłamstwo« (1): Ty słowá powieda o mieczu który był opowiedzian iż miał wpaść ná fzyię ludzi odpornych/ z czego fzydzili Ammonitowie y Zydowie/ mając tho zá kłamstwo. *BibRadz* I 428d marg.

»mowić, (o)powiadać (a. (o)powiedać, a. powiedzieć) kłamstwo; mowiący kłamstwo« = *loqui mendacium PolAnt Vulg; divinare mendacium, loqui falsum PolAnt; loquens mendacium Vulg* [szyk zmienny] (8 : 9; 2): Bo oni Pánie w wfciach fwych nic prawdy nie máią/ A zówzdy ięzyki fwemi kłamstwo powiádaią *LubPs* B4v; *KrowObr* 52v, 99v; Wyzwała duŕze fwiádek prawdziwy/ á człowiek przewrotny opowieda kłamstwo. *BibRadz Prov* 14/25, *Ez* 21/29, *Mich* 6/12; *RejPos* 188v; *BiałKat* 114; *KuczbKat* 340; *WujJudConf* 64v; *BudBib Iudic* 16/10, *Ps* 5/6, 57/4, *Prov* 14/5, *Ier* 40/16; *SkarŻyw* 34; *CzechEp* 219; bo w nim nie máłz prawdy. Gdy mowi kłamstwo/ z fwego właŕnego mowi *WujNT Ioann* 8/44 [przekład tego samego tekstu *KrowObr, WujJudConf*], *1.Tim* 4/2.

»twierdzić kłamstwo« (1): Niech przeto będzie iákie chce mnoŕstwo/ ktore wiedząc y chcąc twierdzi kłamstwo [*mendacium ... asseverans*] *ModrzBaz* 30.

»kłamstwo zadawać; zadawanie kłamstwa; kłamstwo zadane« = *mendacium obiectum Modrz* (6; 1; 2); *KuczbKat* a2; *ModrzBaz* 59v; To, kłamstwo ták mi zádáne ták toż z siebie zá pomocą BOżá fkladam *CzechEp* 216, 216 [2 r.], 218, 219 [2 r.]; W tey táiemnicy fmyłom náfzy^m flufznie kłamstwo zádáiem *SkarKaz* 159b.

Wyrażenia: »droga, ścieżka kłamstwa« = *iter mendacii Vulg* (1 : 1); *Leop Ier* 23/14; A przethoż wfzytki rofkazánia o wfzech rzeczách opowiedalem być prawdziwe/ álem miał w nienawifci wfzytki ściefzki kłamstwá [*semitam mendacii*]. *BibRadz Ps* 119/128.

»jawne kłamstwo« (1): Nie vkażećie mi prawdziwey namnieyfzey okrom wáfzych fprofnych potwarzy/ y iáwnego kłamstwá. *WujJud* 243.

»kłamstwo obłudne« (1): A przedfię ták z onego fercá vpornego/ Dzyerzą fie w powyefcyach fwych kłamstwá obłudne⁸⁰ *LubPs* 04v.

»ocieć kłamstwa« = *szatan; pater mendacii Modrz* (9); *SeklKat* M3v; *CzechRozm* 32v; *ModrzBaz* 30, 60; Po długimli po krotkimli czásie/ przyŕzedł on przekłety oćieć kłamstwá/ y początek grzechu/ duŕz rozboycá Lucyper *SkarŻyw* 260; *CzechEp* 139; *WujNT Ioann* 8/44, s. 340 marg, Yyyyy2v.

»kłamstwo zdradne« (1): Oto iuż fynowie ludzcy s fercá vpornego/ Ták fie ięli wfzech piozności y kłamstwá zdrádnego *LubPs* B3v.

»kłamstwo żartowne, krotochwilne« [szyk 2 : 1] (2 : 1); *BiałKat* 66 marg; A w tákim żartownym kłamstwie/ ieft wielką fklonność ku częŕtemu y ciężkiemu kłamánium *KuczbKat* 340, 340.

Szeregi: »błuznienie i kłamstwo« (1): A tak będą obiawieni w błuznieniu y w kłamstwie [*de exsecratione et mendacio*] swoim *WróbŻółt* 58/13. [Ponadto w Połączeniu szeregowym 1 r.].

»(ani) fałsz (błąd) i (a, ani) kłamstwo« [szyk 4 : 3] (7); *WróbŻółt* Q5; Kłamstwo á fałz yęzyk ich zówzdy wypráwował *LubPs* ee5v; *KrowObr* 35v; *RejAp* 186v; *GórnRozm* K4; *LatHar* 118; iż to łobie zá pewną prawdę obieráią/ co ieft fałz/ błąd/ y kłamstwo w kościele potępio *WujNT* 748.

»kłamstwo i kacerstwo« (1): Pierwey przez P. Chriftułá y przez Apoftoły poŕiana ieft prawdá: á potym nieprzyaciel Dyabeł náŕiał kákolu kłamstwá y káceŕstwá *WujNT* 57.

»kłamstwo, (a, i) krzywoprzysięstwo (a. krzywe przysięgi)« (2): Które oświadczenie ielli bywa dla ofzukania kogo/ á niezgadza lię z vmysłem/ ielt kłamstwo á krzywoprzysięstwo [*mendacium et periurium*]. *ModrzBaz* 86v; *KochPs* 33. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»kłamstwo i matactwo« (1): áby lię też z duchem onym [...] potkác mogli/ y głowę iego zetrzeć/ to ielt/ moc y zwierzchność onę/ ktorey łobie z zazdrości kłamstwem łwym y mátáctwem dołtał *CzechRozm* 178v.

»kłamstwo, (i, a) nieprawda« (2): *KuczbKat* 290; Wyciągnęli ięzyk łwoy iáko łuk kłamstwa á nieprawdy. *SkarKazSej* 706a. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»kłamstwo i obłuda« (1): Zali y Piotr ś. nie zábił dla kłamstwa y obłudy Anániafzá z Záfirą żoną iego? *CzechEp* 47. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»kłamstwo i pochlebstwo« (1): DAlekoć tym to tzałem ten zacny Dom łynie/ [...] LArwą márną lię brzydząc/ kła^mftwá y pochlebstwa *WierKróc* Av.

»potwarz i kłamstwo« (3): Tedy my ná herfity tych wywrotow/ wyrzucamy thy ich potwarzy y kłamstwa *GrzegRóżn* B4, D3v; *WujJud* 243. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»zawrot i kłamstwo« (1): ktorzy [*heretycy*] łobie przywłáfczác będą Duchá Bożego/ będąc duchem zawrotu y kłamstwa nátnieni. *WujNT* 824.

»kłamstwo, (i, a) zdrada (a. zdradziectwo)« = *mendacium et dolus PolAnt* [szyk 5 : 1] (6): *BibRadz* Os 11/12; W ten czas kłamstwo y zdrádá ná świecie pánuia/ W tęt czas lię śmieią głupi á bączni záłuią. *Prot* D4v; *BudBib Is* 57/4; *CzechRozm* 255; *Calep* 1039a; *WujNT* 416. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*].

W przen [czyje] (1) : łthála mi lię iákoby kłamstwo wod niewiernych *Leop Ier* 15/18.

Synonimy cf KŁAM.

Cf **KŁAM, KŁAMANIE, [KŁAMLIWOŚĆ]**